

KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO PROCESAI IR JŲ ĮTAKA SOVIETINIO ARCHITEKTŪROS PALIKIMO ĮPAVELDINIMUI¹

Viltė Migonytė, Vaidas Petrulis

KTU ARCHITEKTŪROS IR STATYBOS INSTITUTAS

Tunelio g. 60, LT-44405 Kaunas

vilte@autc.lt; vaidas.petrulis@ktu.lt

Pasitelkiant sovietinio laikotarpio architektūrinį paveldą kaip atvejo studiją, straipsnyje aptariamos paveldo ir virtualiosios aplinkos sąveikos. Apžvelgus XX a. architektūros bei sovietinės architektūros įpaveldinimo patirtis, tekste daroma prielaida, kad šio laikmečio palikimas, liudijantis reikšmingą šalies istorijos etapą, dėl savo specifiškumo, lyginant su kitomis epochomis, reikalauja originalaus ir kūrybiško požiūrio į paveldosaugos procesus. Virtualusis paveldo įprasminimas tekste pateikiamas kaip vienas iš galimų novatoriškos prieigos būdų. Aptarus šiandieninės Lietuvos skaitmeninimo politiką argumentuojama, kad požiūrio kaita būtina ne tik paveldosaugos sistemoje, tačiau ir Lietuvos skaitmeninimo politikoje.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: sovietinės architektūros paveldas, tinklaveikos visuomenė, skaitmeninimas, kūrybiškumas, kultūros politika.

Pastaraisiais dešimtmečiais sparčiai besivystančios skaitmeninės technologijos sąlygoja reikšmingus pokyčius ne tik tiksluosiuose, bet ir humanitariniuose moksluose. Komunikacijos būdų bei su tuo susijusių socialinių vaidmenų transformacijos pamažu tampa esmingu kūrybingos *tinklaveikos*² visuomenės forma-

vimo bei naujų mokslo paradigmu atsiradimo pagrindu³. „Besivystančios informacijos ir komunikacijos technologijos, siejamos ir su žinių visuomenės vizija, kuri dabartiniame kontekste išreiškia nuolat be-

ir Patricija Droblytė teigia, jog žodis *network* neretai lietuviškai įvardijamas žodžiu *tinklas*, tačiau terminas *network* aprėpia ir socialinę struktūrą (*net*), ir veiksmą (*work*). Todėl sociologijos mokslo požiūriu tinklaveika yra tinkamesnė, kadangi čia aktuali ne tik socialinė struktūra, bet ir socialinė veiksmas.

1 Publikacija parengta įgyvendinant Lietuvos mokslo tarybos programos „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ projektą „Skaitmeninis Lietuvos architektūros istorijos ir paveldo archyvas www.autc.lt“ (sutarties Nr. VAT-08/2010).

2 Aiškindami *tinklaveikos* sąvoką (*network society*), kurios autorius yra Manuelis Castellsas, ją išvertę Leonardas Rinkevičius

3 Rimvydas Laužikas, „Kultūros paveldo skaitmeninimo ABC... DEFG...“, in: *Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninimo ir LIMIS centro leidiniai*, [interaktyvus], 2009, [žiūrėta 2013-06-01], <http://www.emuziejai.lt/skaitmeninimas/leidiniai/>, p. 7.

skaitmeninimas, [interaktyvus], 2009, [žiūrėta 2013-06-07], <http://www.emuziejai.lt/informacinis-leidyns-muziejiniu-vertybiu-skaitmeninimas/>.

Strolytė Rasa, „Kultūros paveldo skaitmeninio turinio sklaida Lietuvoje: projektų vykdytojų požiūris“, in: *Informacinis leidinys: Skaitmeninimas: Lietuvos muziejai 2010*, [interaktyvus], 2010, [žiūrėta 2013-04-18], http://www.emuziejai.lt/wp-content/uploads/2013/02/3_metodinis_leidyns_117_134.pdf.

The architectural legacy of socialist realism in Warsaw, Warsaw: By dom spotkan z historia Warschau, 2011.

The criteria for selection, [interaktyvus], 2013, [žiūrėta 2013-05-01], <http://whc.unesco.org/en/criteria/>.

The Lund Principles: Conclusions of Experts Meeting, [interaktyvus], 2001, [žiūrėta 2013-05-28], ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/ist/docs/digicult/lund_principles-en.pdf.

The World Heritage List: Filling the Gaps – an Action Plan for the Future. An Analysis by ICOMOS. February 2004, [interaktyvus], 2004, [žiūrėta 2013-05-10], <http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-590-1.pdf>.

Varnienė Regina, Kvietkauskas Rolandas, *Kultūros paveldo skaitmeninio koordinavimas Europoje: Lietuvos perspektyva: Knygotyra*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2005, Nr. 45, p. 108–122.

Wedeburn Ola, *Modern Movement technology heritage. Integrity and authenticity in Modern Movement architecture – Case Paimio Hospital*, Helsinki: Yliopistopaino, 2010, p. 77–88.

THE PROCESSES OF CULTURAL HERITAGE DIGITALISATION AND ITS IMPACT ON THE INHERITANCE OF SOVIET ARCHITECTURE LEGACY

Viltė Migonytė, Vaidas Petrulis

KEYWORDS: Soviet architecture heritage, network society, digitisation, creativity, cultural policy.

SUMMARY

The junction of the twentieth and twenty-first centuries, in addition to the other changes, brought digitalisation to the sphere of culture – an entirely new form of image and data generation, storage and distribution. The amount of information obtained online increases with every day and the process constantly amplifies the field of cultural knowledge. This has brought not only a huge flow of information but also new forms of communication and

content creation techniques, which inevitably touches various aspects of the cultural life of humanity. Thus, the article analyses how these processes are reflected in a specific area – the inheritance of Soviet architecture legacy. Although the twentieth century gave us an enormous scale of urbanised areas and undoubtedly remains one of the most important signs of human civilization, it is likely that the majority of this legacy will disappear because of quantitative overload, functional and technological reasons and, ultimately, because of aesthetic preferences. It is obvious that in order to keep the memory for future generations about this exceptional testimony, we have to go beyond the usual practices of heritage conservation and find unconventional, innovative and creative approaches.

Digital substitution as a documentary source instead of preserved material forms, virtual heritage communities which constantly create and interpret the content, attractive educational methods, new forms of communication, and in the end, completely new forms of content interpretations open up hitherto unused possibilities of heritage practice. In this way, digital technologies could contribute to the successful heritage processes of Soviet legacy, and at the same time provide the impetus for adjusting the traditional processes of heritage examination, where attention is concentrated more towards ideas and their cultural interpretation, than the preservation of the physical form. However, after a brief review of key Lithuanian documents and financial mechanisms related to the digitalisation of cultural heritage, it might be noticed that the process is more concerned with the mechanical reproduction of digital images but not with the active interpretation and content. This function is reserved for enthusiasts and the interpretation of cultural heritage is still in the professional field associated with traditional forms such as books, lectures etc.